

Epilepsie door een

De oorzaak van epilepsie is lang niet altijd te achterhalen, maar soms is de oorzaak wel duidelijk. Epileptische aanvallen ontstaan bijvoorbeeld ook bij of na een andere hersenaandoening, zoals een hersentumor. Wat is er bekend over epilepsie door een tumor? Hoe zien de aanvallen eruit? En welke behandeling is mogelijk?

TEKST: ANNELIES BAKKER

Hoe ontstaat epilepsie door een hersentumor?

Als een tumor ruimte inneemt in de hersenen, ontstaat druk. Hierdoor kan iemand epileptische aanvallen krijgen. Een tumor kan ook delen van de hersenen beschadigen of irriteren, waardoor de hersencellen minder goed werken. In dat hersendeel ontstaat daardoor als het ware kortsluiting die zich uit als een epileptische aanval.

De helft van de mensen met een hersentumor heeft epilepsie

Wanneer komt het voor?

Epileptische aanvallen ontstaan regelmatig bij mensen met een hersentumor: de helft van de mensen met een hersentumor heeft epilepsie. Aanvallen komen voor bij goedaardige en bij kwaadaardige tumoren. Of iemand aanvallen heeft, is afhankelijk van de plaats van de tumor in de hersenen. Een tumor in de hersenschors veroorzaakt vaker epilepsie dan tumoren die dieper in de hersenen liggen. Juist een functiestoornis in de hersenschors kan epileptische aanvallen geven. Een tumor in de witte stof of in de grijze gebieden dieper in de hersenen, zal andere neurologische verschijnselen geven, bijvoorbeeld gevoelsstoornis en verlamming.

Hoe wordt de diagnose gesteld?

Als iemand voor de eerste keer een epileptische aanval

krijgt, gaat de neuroloog over het algemeen op zoek naar een oorzaak. Naast een EEG, waarmee de hersenactiviteit wordt gemeten, wordt vaak een CT- of een MRI-scan gemaakt om het hersenweefsel goed te onderzoeken. Daarmee worden zichtbare afwijkingen opgespoord zoals littekens of aanlegstoornissen. Soms wordt een tumor gevonden. Op de scan is dan te zien waar de tumor zit en hoe groot deze is en soms zijn ook kenmerken te zien die wijzen op een bepaald type tumor. Als epilepsie het enige symptoom is, gaat het vaak om een laaggradige tumor: een tumor die weinig of niet groeit. Deze tumoren kunnen tientallen jaren stabiel blijven. De agressievere tumoren groeien sneller en openbaren zich vaker (ook) met andere symptomen, zoals neurologische uitval, misselijkheid en ongewone hoofdpijn.

Hoe zien de aanvallen eruit?

Epileptische aanvallen die worden veroorzaakt door een hersentumor zijn niet anders dan andere epileptische aanvallen die voortkomen uit een bepaald deel van de hersenen, ook wel partiële aanvallen genoemd. De

Als epilepsie het enige symptoom is, gaat het vaak om een tumor die weinig of niet groeit

hersentumor

verschijnselen hangen af van welke hersengebieden betrokken zijn bij de aanval. Soms blijft het bewustzijn in tact, terwijl iemand een vreemde geur ruikt, een rare smaak in de mond krijgt of trekkingen heeft in de hand of in het gezicht. Of het gaat om complex partiële aanvallen, waarbij het bewustzijn daalt, iemand verward rondloopt, friemelt, plukt of smakt. Deze aanvallen kunnen overgaan in een grote (tonisch-clonische) aanval, waarbij iemand neervalt, spiertrekkingen heeft, soms de urine laat lopen en op de tong kan bijten. Meestal gaat de aanval na enkele minuten vanzelf over. Daarna kan iemand nog verward en moe zijn.

Als het mogelijk is de tumor te verwijderen, is daarmee vaak de bron van de epilepsie weggenomen

Hoe ziet de behandeling eruit?

De epileptische aanvallen en de tumor worden verschillend behandeld. De epilepsie bij een tumor wordt met dezelfde medicijnen behandeld als bij andere oorzaken van epilepsie. Vaak zijn de aanvallen met medicatie goed onder controle te krijgen. Hoe de tumor behandeld wordt, is afhankelijk van het type tumor. Als de oorzaak van de epilepsie een laaggradige tumor is, wordt vaak afgewacht, waarbij er geregeld een scan wordt gemaakt om te zien of de tumor niet groeit. Als dit wel gebeurt, wordt meestal tot een operatie besloten. De keuze om te opereren hangt daarnaast af van de plaats van de tumor en of de epilepsie goed reageert op medicijnen. De plaats is vooral belangrijk, omdat de chirurg belangrijke hersengebieden (voor bewegen en taal) ongemoeid wil laten. Als het mogelijk is om de tumor geheel te verwijderen, is daarmee vaak de bron van de epilepsie weggenomen en kan iemand aanvalsvrij worden.

Met dank aan dr. Gerrit-Jan de Haan, neuroloog bij epilepsiecentrum SEIN.

Hoe ontstaat een hersentumor?

Een tumor is een gezwel dat ontstaat door ongeremde celdeling. Gecontroleerde celdeling is een normaal proces in het lichaam, het vindt voortdurend plaats om weefsel te vervangen of herstellen. Maar als deze celdeling ongeremd verloopt, kan een tumor ontstaan. In de hersenen kunnen uitzaaiingen voorkomen van tumoren uit andere delen van het lichaam, maar bij hersentumoren ontstaan bijna nooit uitzaaiingen naar andere plekken in het lichaam.

Bij hersentumoren is er onderscheid tussen goedaardige tumoren die langzaam groeien, en kwaadaardige tumoren die snel groeien. Sommige goedaardige tumoren in het hoofd drukken van buitenaf op de hersenen. Het gaat dan om een meningeoom (tumor van de hersenvliezen) of om een neurinoom (een tumor van de zenuwen aan de onderzijde van de hersenen). Deze tumoren groeien zo langzaam dat ze pas verschijnselen geven als ze al groot zijn.

Tumoren in de hersenen zelf zijn vaak laaggradige gliomen, tumoren die uitgaan van het steunweefsel van de hersenen. Laaggradig wil zeggen dat ze weinig of niet groeien. Ze kunnen jaren stabiel blijven, maar helaas kunnen ze op een onvoorspelbaar moment ook ontaarden in een hooggradige (snelgroeiende) tumor. De ruimte in de schedel is beperkt, dus snelle groei leidt tot verschijnselen door de druk die ontstaat. Bij hooggradige gliomen zijn de vooruitzichten meestal niet goed. De laatste jaren zijn de vooruitzichten van de behandeling van een hersentumor wel verbeterd door een combinatie van operatie, bestraling en chemotherapie.